

УДК 334.726:339.727.22

DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2026.3.12>

JEL Classification: F21, F23, F44

Грищишен С.В.,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти*
«доктор філософії» за спеціальністю 051 Економіка,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1133-3770>,
Ткач У.В.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6201-1555>,
Західноукраїнський національний університет. м Тернопіль

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Hryshchychen S.V.,
candidate for the third (educational and scientific) level of higher
education “Doctor of Philosophy” in the specialty 051 Economics,
Tkach U.V.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., assoc. prof. at the department
of international tourism and hospitality business,
West Ukrainian National University, Ternopil

INVESTMENT POLICY OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS IN THE CONDITIONS OF GLOBAL ECONOMIC TURBULENCE

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується переходом від відносно передбачуваної моделі глобалізації до середовища постійної турбулентності, у якому економічні, політичні, технологічні та соціальні збурення дедалі тісніше переплітаються. Фінансові кризи, геополітичні конфлікти, пандемічні обмеження, торговельні протистояння, санкційні режими, енергетична нестабільність і порушення глобальних ланцюгів постачання формують нові умови функціонування транснаціональних корпорацій (далі – ТНК). За таких обставин інвестиційна політика ТНК уже не може ґрунтуватися виключно на класичних критеріях прибутковості, вартості ресурсів, місткості ринку чи сприятливості податкового режиму. Вона дедалі більше визначається здатністю корпорацій оцінювати системні ризики, обґрунтовано змінювати географію капіталовкладень, диверсифікувати активи та забезпечувати стійкість міжнародних виробничих і фінансових мереж.

Актуальність проблеми особливо виразно підтверджується динамікою прямих іноземних інвестицій. За даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), у 2025 р. глобальні прямі іноземні інвестиції (далі – ПІІ) зросли на 6 % і досягли 1,6 трлн дол. США, завершивши дворічний період скорочення. Приплив ПІІ до розвинених економік збільшився на 11 %, тоді як у країнах, що розвиваються, – лише на 2 %, до 901 млрд дол. США. Понад 80 % світового обсягу ПІІ було зосереджено у двадцяти провідних країнах-реципієнтах [1]. Отже, головною рисою сучасного інвестиційного відновлення є не його масштаб, а висока географічна, секторальна та проектна концентрація.

Структура інвестицій також істотно змінюється. Значна частина приросту глобальних потоків капіталу у 2025 р. була забезпечена обмеженою кількістю мегапроектів, передусім у цифровій інфраструктурі, пов'язаній із розвитком штучного інтелекту. Частка стратегічних секторів у вартості оголошених проектів, що передбачають створення нових виробничих потужностей, зросла з 16 % у 2020 р. до 44 % у 2025 р. [1]. Це вказує на поступове зміщення інвестиційних пріоритетів ТНК від широкої географічної експансії та мінімізації виробничих витрат до контролю над критичними технологіями, цифровими потужностями, енергетичною безпекою і стійкістю глобальних ланцюгів створення вартості.

Макроекономічне середовище, у якому відбувається така трансформація, залишається суперечливим. Міжнародний валютний фонд у липні 2026 р. прогнозував зростання світової економіки

* Науковий керівник: Ткач У.В. – канд. екон. наук, доцент

на 3,0 %, тоді як Світовий банк у червні 2026 р. оцінював його у 2,5 % [2; 3]. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), зі свого боку, наголошує на одночасній дії різноспрямованих чинників: потужного імпульсу від інвестицій у штучний інтелект і цифрову інфраструктуру та стримувального впливу геополітичної напруженості, енергетичних потрясінь, інфляційного тиску й порушення торговельних маршрутів [4]. Отже, невизначеність має складну структурну природу.

За цих обставин традиційне пояснення інвестиційної поведінки ТНК через місткість ринку, дешевизну ресурсів, рівень оподаткування або загальну інституційну якість виявляється недостатнім. Одні й ті самі характеристики можуть мати різне значення залежно від галузі, походження капіталу, технологічної залежності корпорації та її місця у глобальному ланцюгу створення вартості. Високі витрати можуть компенсуватися політичною передбачуваністю; місткий ринок – втратити привабливість через санкційні чи логістичні ризики; розвинена цифрова інфраструктура – стати важливішою за дешеву робочу силу. Відтак інвестиційна політика ТНК дедалі більше формується як система управління взаємопов'язаними ризиками, а не як сукупність рішень щодо максимізації короткострокової дохідності. Тому її оцінювання має охоплювати не тільки обсяги ПІІ та фінансову віддачу, а й структуру капіталовкладень, їх територіальне розміщення, інноваційний зміст, стійкість до збурень і мультиплікативний вплив.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження інвестиційної поведінки ТНК в умовах нестабільності розвиваються переважно за такими напрямками: оцінювання впливу економічної та геополітичної невизначеності на ПІІ; дослідження переміщення активів, повернення виробництва до країни походження і згортання міжнародної присутності; визначення ролі інституційного середовища; обґрунтування динамічних спроможностей і цифрових інструментів адаптації. Зокрема, В. Кухарик пов'язує міжнародну інвестиційну діяльність ТНК зі стабільністю політичного середовища, ефективністю регулювання бізнесу та рівнем захисту прав інвесторів [5]. Вплив кризових збурень на просторову організацію міжнародного бізнесу дослідили С. Bellucci та А. Rungi. Аналізуючи близько 2 млн зв'язків між материнськими компаніями та їхніми афілійованими структурами, науковці виявили посилення орієнтації ТНК на внутрішні вкладення та повернення окремих активів до країн походження після пандемічного потрясіння [6]. А. Bussy та Н. Zheng довели, що геополітичний ризик і геополітична невизначеність стримують ПІІ, однак якісне врядування у країні-реципієнті здатне послаблювати цей вплив [7]. Х. Zhou та ін. встановили транскордонне поширення економічної невизначеності: нестабільність політики у країні походження ТНК скорочує капіталовкладення її іноземних дочірніх компаній, особливо за високої незворотності інвестицій [8]. D. Kim та S. Lee доповнили цей підхід конкурентним виміром, показавши, що ТНК оцінюють стабільність країни-реципієнта не ізольовано, а порівняно з альтернативними інвестиційними юрисдикціями [9].

Інституційні чинники інвестиційних рішень ТНК також не мають однозначного впливу. R. Nauyar та J. Luiz обґрунтували, що інституційні відмінності між країнами можуть взаємно компенсуватися або доповнювати одна одну [10]. S. Pillich за результатами систематичного огляду встановив, що згортання міжнародної інвестиційної присутності ТНК є наслідком взаємодії політичних, технологічних, соціальних та екологічних чинників, а конкретна реакція корпорації залежить від структури її активів і міжнародної мережі [11]. D. Теесе пояснює відмінності в адаптивності ТНК через динамічні спроможності, наголошуючи, що цифровізація одночасно розширює можливості міжнародної діяльності та створює нові системні вразливості [12]. F. Malik та O. Terzidis, узагальнивши 59 рецензованих досліджень, визначили організаційну гнучкість, цифрові інструменти, інституційні механізми й аналіз контексту основними складовими стійкості глобального бізнесу [13].

У сучасних українських працях увагу зосереджено на цифровізації інвестиційних процесів, зміні географічних і галузевих пріоритетів ТНК та адаптації до макроекономічних і воєнних ризиків. М. Писаревський і С. Кірієнко підкреслили роль цифрової інфраструктури та інформаційних технологій у підвищенні керованості інвестиційної діяльності ТНК [14]. Л. Петкова, М. Лещенко та Т. Сахно пов'язали глобальні виклики зі зміною інвестиційних локацій і посиленням значення стабільної економічної кон'юнктури [15]. У попередніх наших дослідженнях систематизовано вплив інфляції, мінливості валютних курсів, високих процентних ставок, енергетичних потрясінь і геополітичних конфліктів на інвестиційну активність ТНК [16]. С. Якубовський довів, що позитивний вплив інвестицій ТНК на ВВП та експорт України може проявлятися із часовим лагом, тоді як воєнні ризики й інституційні бар'єри обмежують реалізацію інвестиційного потенціалу [17].

Отже, наявні праці переважно висвітлюють окремі види потрясінь, країни, форми інвестування або механізми корпоративної адаптації. Недостатньо дослідженим залишається комплексний взаємозв'язок між динамікою глобальних ПІІ, їх географічною та секторальною концентрацією, зміною функціонального призначення капіталовкладень і переходом ТНК від максимізації короткострокової дохідності до балансування прибутковості, стійкості та стратегічного контролю.

Постановка завдання. Метою статті є теоретико-аналітичне обґрунтування трансформації інвестиційної політики транснаціональних корпорацій під впливом глобальної економічної турбулентності та визначення її адаптивних пріоритетів з урахуванням динаміки глобальних ПІІ у 2020–2025 рр., посилення їх географічної й секторальної концентрації та зміни функціонального

призначення капіталовкладень. Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань: 1) проаналізувати динаміку та структурні зміни глобальних прямих іноземних інвестицій у 2020–2025 рр.; 2) обґрунтувати адаптивні напрями інвестиційної політики ТНК.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2020 р. пандемія COVID-19 спричинила найглибше скорочення міжнародного інвестування за досліджуваний період: глобальні ПІІ зменшилися приблизно на 35 % – до 1,0 трлн дол. США [18]. У 2021 р. глобальні ПІІ відновилися майже до 1,6 трлн дол. США. Проте високий темп приросту відображав передусім ефект низької бази 2020 р., активізацію транскордонних злиттів і поглинань та реалізацію відкладених угод [18]. У 2022 р. відбулося повторне скорочення глобальних ПІІ на 12 % – приблизно до 1,3 трлн дол. США. Інвестиційні рішення формувалися під одночасним впливом повномасштабної війни Росії проти України, різкого підвищення цін на енергоносії та продовольство, інфляційного тиску, посилення монетарної політики і зростання боргового навантаження [19]. У 2023 р. номінальний обсяг глобальних ПІІ зберігся на рівні близько 1,3 трлн дол. США, скоротившись на 2 %. Паралельно скоротилося міжнародне проєктне фінансування, а обсяг нових проєктів у секторах, пов'язаних із Цілями сталого розвитку, зменшився більш як на 10 % [19]. Аналогічна суперечність збереглася у 2024 р. Формально світові ПІІ збільшилися на 4 % – до 1,5 трлн дол. США, однак без урахування нестійких потоків через європейські фінансові центри базова динаміка становила мінус 11 %. Приплив капіталу до розвинених економік скоротився на 22 %, тоді як країни, що розвиваються, отримали близько 867 млрд дол. США. Кількість оголошених проєктів зі створення нових виробничих потужностей дещо зросла, але їх сукупна вартість зменшилася на 5 % і становила близько 1,3 трлн дол. США. Вартість транскордонних злиттів і поглинань зросла на 14 % – до 443 млрд дол. США, натомість міжнародне проєктне фінансування, критично важливе для інфраструктури, скоротилося на 26 %. Отже, пожвавлення ринку корпоративних угод не переросло у широке відновлення довгострокових продуктивних інвестицій [18].

У 2025 р. глобальні ПІІ зросли на 6 % і досягли 1,6 трлн дол. США, завершивши дворічний період скорочення. Однак відновлення залишилося вузьким: приплив до розвинених економік збільшився на 11 %, тоді як до країн, що розвиваються, – лише на 2 %, до 901 млрд дол. США. Понад 80 % глобальних ПІІ було зосереджено у двадцяти найбільших країнах-реципієнтах. Серед регіонів, що розвиваються, найбільшим одержувачем залишалася Азія – 644 млрд дол. США; Латинська Америка і Карибський басейн залучили 188 млрд дол. США, Африка – близько 70 млрд дол. США. Найменш розвинені країни отримали 43 млрд дол. США, або 2,7 % світових потоків [1]. Таким чином, збільшення сукупного обсягу ПІІ супроводжувалося поглибленням просторової асиметрії.

Зазначені процеси засвідчують зміну функціонального призначення міжнародних капіталовкладень. Якщо раніше значна частина інвестицій ТНК була зорієнтована на доступ до дешевших факторів виробництва, розширення ринків збуту та оптимізацію глобальної спеціалізації, то у 2020–2025 рр. дедалі вагомішими стали контроль над критичною інфраструктурою, обчислювальними потужностями, напівпровідниками, енергетичними ресурсами й технологіями подвійного призначення. Інвестиційна політика набула ознак стратегічної селективності: корпорації готові приймати вищі поточні витрати, якщо розміщення активу зменшує геополітичну, логістичну або технологічну залежність. Проте концентрація в капіталомістких мегапроєктах знижує трудомісткість ПІІ та звужує їхній локальний мультиплікативний ефект, особливо за відсутності зв'язків із національними постачальниками, системою професійної підготовки й локальними інноваційними екосистемами [1].

У табл. 1 наведено динаміку та структурні зміни глобальних прямих іноземних інвестицій у 2020–2025 рр.

Таблиця 1

Динаміка та структурні зміни глобальних прямих іноземних інвестицій у 2020–2025 рр.

Рік	Обсяг і динаміка глобальних ПІІ	Домінантна структурна зміна	Наслідок для інвестиційної політики ТНК
1	2	3	4
2020	близько 1,0 трлн дол. США; скорочення на 35 %	пандемічне призупинення проєктів; різке падіння у розвинених економіках; прискорення цифрових інвестицій	збереження ліквідності, відкладення незворотних вкладень, переоцінка стійкості ланцюгів постачання
2021	майже 1,6 трлн дол. США; різке відновлення	реалізація відкладених угод і зростання транскордонних злиттів і поглинань; нерівномірність відновлення між групами країн	відновлення експансії, але без повернення до однорідної глобальної моделі
2022	близько 1,3 трлн дол. США; скорочення на 12 %	війна, енергетичне та інфляційне потрясіння, подорожчання фінансування, боргові ризики	посилення перевірки юрисдикцій, диверсифікація постачальників, розміщення виробництва у партнерських і географічно близьких країнах

продовження табл. 1

1	2	3	4
2023	близько 1,3 трлн дол. США; скорочення на 2 %; істотніше зниження без транзитних потоків	стагнація продуктивних інвестицій; падіння проектного фінансування та інвестицій у сектори ЦСР	розмежування фінансових потоків і реального розміщення продуктивних активів
2024	1,5 трлн дол. США за номінальною оцінкою; скорочення на 11 % без потоків через транзитні юрисдикції	зростання транскордонних злиттів і поглинань поряд зі скороченням вартості проектів зі створення нових потужностей та міжнародного проектного фінансування	перевага гнучкіших угод і придбання активів над довгостроковими інфраструктурними зобов'язаннями
2025	1,6 трлн дол. США; зростання на 6 %	понад 80 % потоків у двадцяти провідних країнах-реципієнтах; 44 % вартості проектів зі створення нових потужностей у стратегічних секторах	концентрація капіталу в інфраструктурі штучного інтелекту, напівпровідниках, критичних мінералах та енергетичних технологіях

Джерело: узагальнено авторами за даними [1; 18–21]

Наведене узагальнення показує, що кількісне відновлення ПІІ саме по собі не є достатнім свідченням нормалізації глобальної інвестиційної системи. Визначальними стають структура проектів, їхня географія, технологічна насиченість і здатність створювати місцеві виробничі зв'язки. Це формує перехід до другого завдання дослідження – обґрунтування адаптивних напрямів інвестиційної політики ТНК.

Вихідною передумовою такої політики є відмова від механічного протиставлення глобальної ефективності та стійкості. Повне повернення виробництва до країни походження капіталу не є універсальним способом захисту від зовнішніх збурень. Моделювання ОЕСР показує, що масштабне переміщення ланцюгів постачання могло б скоротити світову торгівлю більш як на 18 %, а глобальний реальний ВВП – понад 5 %, при цьому стабільність виробництва поліпшується не в усіх економіках [22]. Отже, адаптація має будуватися на розширенні кількості доступних варіантів постачання, виробництва, фінансування та виходу з проекту.

Першим напрямом є *підвищення портфельної і фінансової гнучкості* інвестицій. У середовищі, де вартість капіталу, валютні курси, попит і регуляторні умови змінюються швидше, ніж завершується інвестиційний цикл, одноразове затвердження довгострокового бюджету створює надмірну незворотність. Тому великі проекти доцільно поділяти на послідовні етапи із заздалегідь визначеними контрольними точками.

Другим напрямом є *вибіркова географічна диверсифікація*. Її зміст полягає у формуванні кількох взаємозамінних операційних вузлів із різними профілями ризику. Дослідження МВФ свідчить, що гео економічна фрагментація ПІІ поки не стала всеохопною: вона концентрується передусім у стратегічних секторах, зокрема у виробництві комп'ютерної техніки, інформаційно-комунікаційній сфері, транспорті та наукоємних послугах [23]. Це означає, що розміщення критичних функцій у партнерських країнах і наближення виробництва до основних ринків збуту мають застосовуватися вибірково, насамперед до активів, від яких залежить технологічна безпека, безперервність виробництва або доступ до критичних компонентів.

Третій напрям охоплює *перебудову ланцюгів постачання на засадах гнучкості, адаптивності та узгодженості*. Йдеться про диверсифікацію постачальників, контрактне закріплення альтернативних логістичних маршрутів, формування обґрунтованих резервів критичних компонентів, взаємозамінність виробничих майданчиків і стандартизацію окремих модулів продукції. При цьому доцільно розмежовувати регулярні порушення, які можуть бути врегульовані корпоративними інструментами управління ризиками, та масштабні системні потрясіння, що потребують координації з державами й операторами інфраструктури [24].

Четвертим напрямом є *розвиток цифрово-аналітичної спроможності інвестиційної політики*. Цифровізація має використовуватися не лише для автоматизації операцій, а й для раннього виявлення змін, моделювання сценаріїв та порівняння альтернативних конфігурацій активів. Єдина інформаційна архітектура ТНК має поєднувати показники вартості капіталу, попиту, стану постачальників, логістичних обмежень, енергетичної доступності, політичного ризику й регуляторних змін. На цій основі можуть застосовуватися сценарні моделі, цифрові двійники виробничих мереж, системи простежуваності та прогнозування з використанням штучного інтелекту.

П'ятим напрямом є *формування технологічної, енергетичної та ресурсної автономності критичних інвестицій*. Структурні зміни 2020–2025 рр. показали, що ТНК концентрують капітал у цифровій інфраструктурі, напівпровідниках, критичних мінералах і технологіях енергетичного переходу [1]. Для корпорацій це означає необхідність оцінювати проекти не лише за прямою фінансовою віддачею, а й за внеском у безперервність доступу до обчислювальних потужностей, енергії, компонентів і технологій. Практичними інструментами можуть бути довгострокові енергетичні контракти, власна генерація та накопичення енергії, участь у переробленні критичної сировини,

стратегічні альянси з технологічними компаніями, спільні центри досліджень і розробок та локалізація окремих ключових етапів виробництва.

Шостим напрямом є посилення інституційної вбудованості інвестицій. В умовах зростання політичного і регуляторного ризику довгострокова присутність ТНК залежить від якості взаємодії з державними органами, місцевими постачальниками, фінансовими інститутами, освітніми установами та територіальними громадами. Інституційна вбудованість передбачає узгодження інфраструктурних потреб, механізмів підготовки кадрів, вимог до локалізації, процедур дій у надзвичайних ситуаціях і правил обміну інформацією.

Зазначені напрями потребують зміни критеріїв відбору інвестиційних проєктів. Традиційні показники чистої приведеної вартості, внутрішньої норми дохідності та строку окупності залишаються необхідними, але не відображають здатності активу функціонувати під час системного потрясіння. Тому доцільно доповнювати фінансову оцінку чотирма параметрами: 1) внеском проєкту в стійкість корпоративної мережі; 2) рівнем стратегічного контролю над технологіями й ресурсами; 3) можливістю поетапного скорочення зобов'язань; 4) місцевим мультиплікативним ефектом, що визначає підтримку проєкту у країні розміщення. Відносна вага цих параметрів має залежати від типу активу.

Узгодження напрямів адаптації може здійснюватися через трирівневу систему управління (рис. 1).

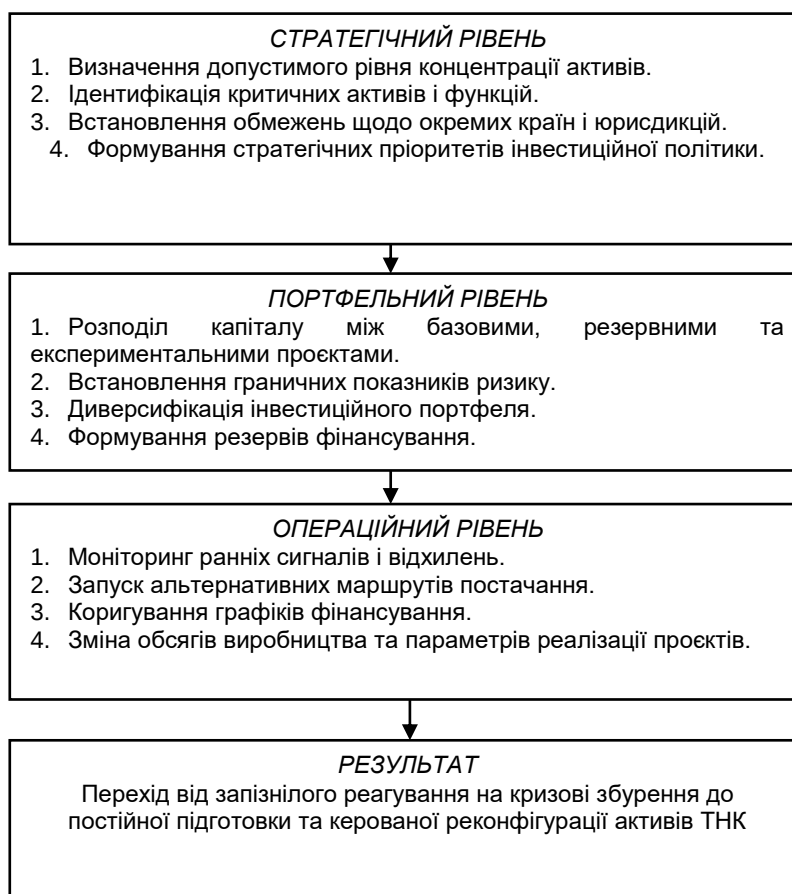

Рис. 1. Трирівнева система управління адаптацією інвестиційної політики ТНК
Джерело: розроблено авторами

Таким чином, адаптивна інвестиційна політика ТНК має формуватися як багатоконтурна система, у якій фінансова гнучкість не відокремлюється від просторової диверсифікації, інформаційної прозорості, ресурсної безпеки та інституційної взаємодії. Вона змінює умови її досягнення: перевагу отримує не найдешевша конфігурація активів, а конфігурація, здатна зберігати функціональність, створювати альтернативи та швидко відновлюватися після збурень.

Узагальнення обґрунтованих напрямів наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Адаптивні напрями інвестиційної політики ТНК в умовах глобальної економічної турбулентності

Адаптивний напрям	Об'єкт коригування	Основні інструменти	Сигнали для застосування
Портфельна фінансова гнучкість	строки, масштаб і форма капіталовкладень	поетапне фінансування; пілотні проекти; спільні підприємства; міноритарна участь; резерв інвестиційного бюджету	подорожчання капіталу; мінливість валютних курсів; погіршення прогнозу попиту; зростання ризику країн
Вибіркова географічна диверсифікація	розміщення виробничих, сервісних і технологічних активів	багатовузлова мережа; вибіркоче розміщення критичних функцій у партнерських країнах; наближення виробництва до ринків збуту; регіональні вузли; дублювання лише критичних функцій	санкції; експортний контроль; політичне віддалення; концентрація активів в одній юрисдикції
Стійкість ланцюгів постачання	постачальники, логістика, запаси та виробничі модулі	подвійне постачання; альтернативні маршрути; резерви критичних компонентів; стандартизація і взаємозамінність потужностей	дефіцит компонентів; транспортні блокади; зростання концентрації постачальників; погіршення строків доставки
Цифрово-аналітична та кібернетична спроможність	інформаційна основа інвестиційних і операційних рішень	єдина платформа даних; сценарне моделювання; цифрові двійники; простежуваність; штучний інтелект; резервування даних	прискорення технологічних змін; непрозорість мережі; кібератаки; нові вимоги до транскордонного обігу даних
Технологічна, енергетична та ресурсна автономність	доступ до критичних технологій, енергії, сировини й обчислювальних потужностей	довгострокові контракти; власна генерація і накопичення енергії; стратегічні альянси; центри досліджень і розробок; локалізація критичних етапів	енергетичні потрясіння; дефіцит критичних мінералів; технологічні обмеження; ризик припинення постачання
Інституційна вбудованість у місцеве середовище	відносини з державою, місцевим бізнесом, фінансовими та освітніми інститутами	публічно-приватні партнерства; страхування політичних ризиків; місцеві постачальники; підготовка кадрів; механізми врегулювання спорів	регуляторні зміни; соціальна напруженість; дефіцит кадрів; інфраструктурні обмеження; репутаційні ризики

Джерело: систематизовано у межах дослідження на основі [1; 12; 13; 22–24]

Запропонована система напрямів показує, що адаптивність не є окремою реакцією на конкретне збурення. Вона формується через узгоджене налаштування інвестиційного портфеля, географії активів, ланцюгів постачання, цифрової інфраструктури та інституційних зв'язків. Практична цінність такого підходу полягає у можливості диференціювати інструменти залежно від типу проекту й характеру ризику, не підміняючи стійкість дорогим і неефективним дублюванням усіх операцій. Отримані результати створюють підстави для підсумкового узагальнення трансформації інвестиційної політики ТНК в умовах глобальної економічної турбулентності.

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз засвідчив, що коливання глобальних прямих іноземних інвестицій у 2020–2025 рр. відображають структурну перебудову міжнародного інвестування. Після пандемічного спаду, короткочасного відновлення і повторного скорочення кількісне зростання ПІІ у 2025 р. залишилося вузьким та асиметричним: капітал концентрується у провідних країнах-реципієнтах, цифровій інфраструктурі й стратегічних секторах. За цих умов інвестиційні рішення ТНК дедалі менше визначаються лише мінімізацією витрат і місткістю ринку; вагомішими стають контроль над критичними технологіями та ресурсами, надійність юрисдикції, можливість реконфігурації активів і стійкість глобальних виробничих мереж.

Обґрунтовано, що адаптивна інвестиційна політика ТНК має формуватися як багатоконтурна система, яка поєднує портфельну та фінансову гнучкість, вибіркочу географічну диверсифікацію, стійкість ланцюгів постачання, цифрово-аналітичну спроможність, технологічну й ресурсну автономність та інституційну вбудованість. Її практична реалізація потребує доповнення традиційних показників дохідності критеріями стратегічного контролю, оборотності зобов'язань, внеску у безперервність корпоративної мережі та локального мультиплікативного ефекту.

Література

1. World Investment Report 2026: International Investment in a Turbulent Era. UNCTAD. 2026. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2026-international-investment-turbulent-era> (дата звернення: 09.07.2026).

2. World Economic Outlook Update: Global Economy in Crosscurrents of War and Technology. Washington, DC : IMF, July 2026. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2026/update/july/english/text.pdf> (дата звернення: 09.07.2026).
3. Global Economic Prospects. June 2026. Washington, DC: World Bank, 2026. DOI: <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-2315-2>
4. OECD Economic Outlook. Volume 2026, Issue 1: Under Pressure. Paris : OECD Publishing, 2026. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook-volume-2026-issue-1_2d1956f0-en.html (дата звернення: 09.06.2026).
5. Кухарик В. В. Сучасні тенденції розвитку міжнародної інвестиційної діяльності ТНК. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2020. № 3(23). С. 32-43. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-03-32-43>
6. Bellucci C., Rungi A. Navigating Uncertainty: Multinationals' Investment Strategies after the Pandemic Shock. *Italian Economic Journal*. 2023. Vol. 9. P. 967-996. DOI: <https://doi.org/10.1007/s40797-023-00244-4>
7. Bussy A., Zheng H. Responses of FDI to Geopolitical Risks: The Role of Governance, Information, and Technology. *International Business Review*. 2023. Vol. 32. Issue 4. Article 102136. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2023.102136>
8. Zhou X., Xiao M., Wu H., You J. Does Policy Uncertainty Travel across Borders? Evidence from MNC Subsidiary Investment Decisions. *Journal of Banking & Finance*. 2024. Vol. 163. Article 107195. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2024.107195>
9. Kim D., Lee S. Multinational Investment Activity under Policy Uncertainty in Host and Competing Countries. *Journal of International Economics*. 2026. Vol. 161. Article 104252. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2026.104252>
10. Nayyar R., Luiz J. M. Institutional Complementarity and Substitution in Indian Multinational Enterprises' Cross-Border Investment Decisions. *Management International Review*. 2024. Vol. 64. Issue 6. P. 1053-1089. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11575-024-00560-6>
11. Pillich S. M. De-internationalization of Cross-Border Investments from a De-globalization Perspective: A Systematic Literature Review and Structuring of the Field. *Management Review Quarterly*. 2025. Vol. 75. Issue 2. P. 1419-1494. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11301-024-00414-3>
12. Teece D. J. The Multinational Enterprise, Capabilities, and Digitalization: Governance and Growth with World Disorder. *Journal of International Business Studies*. 2025. Vol. 56. Issue 1. P. 7-22. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41267-024-00767-7>
13. Malik F. S., Terzidis O. Thriving in Turbulence: Resilience and Strategic Adaptation in Global Business. *Review of Managerial Science*. 2026. Vol. 20. P. 2349-2394. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11846-025-00940-8>
14. Писаревський М. І., Кірієнко С. О. Проблеми формування і реалізації інвестиційної діяльності транснаціональних корпорацій в умовах цифровізації світової економіки. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-32>
15. Петкова Л., Лещенко М., Сахно Т. Інвестиційні рішення міжнародних корпорацій в умовах глобальних викликів. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2025. Т. 338. № 1. С. 215-220. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-32>
16. Грицишен С. В. Вплив макроекономічної турбулентності на інвестиційну активність транснаціональних корпорацій. *Інноваційна економіка*. 2025. № 2. С. 202-209. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.22>
17. Якубовський С. В. Вплив інвестиційної діяльності ТНК на експортний потенціал України в контексті глобальної цифровізації та європейської інтеграції. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 5(56). С. 72-78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-56-10>
18. World Investment Report 2022: International Tax Reforms and Sustainable Investment. Geneva : United Nations, 2022. URL: <https://investmentpolicy.unctad.org/publications/1263/world-investment-report-2022-international-tax-reforms-and-sustainable-investment> (дата звернення: 09.06.2026).
19. World Investment Report 2023: Investing in Sustainable Energy for All. Geneva : United Nations, 2023. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023> (дата звернення: 09.06.2026).
20. World Investment Report 2024: Investment Facilitation and Digital Government. Geneva : United Nations, 2024. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024> (дата звернення: 09.06.2026).
21. World Investment Report 2025: International Investment in the Digital Economy. Geneva : United Nations, 2025. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2025> (дата звернення: 09.06.2026).
22. OECD Supply Chain Resilience Review: Navigating Risks. Paris : OECD Publishing, 2025. DOI: <https://doi.org/10.1787/94e3a8ea-en>
23. Tan J. How Widespread Is FDI Fragmentation? *IMF Working Paper*. 2024. No. 2024/179. Washington, DC : International Monetary Fund. DOI: <https://doi.org/10.5089/9798400281211.001>

24. Thakur-Weigold B., Miroudot S. Promoting Resilience and Preparedness in Supply Chains. *OECD Trade Policy Papers*. 2024. No. 286. Paris : OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/be692d01-en>

References

1. UNCTAD (2026), World Investment Report 2026: International Investment in a Turbulent Era, Geneva, Switzerland, available at: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2026-international-investment-turbulent-era> (access date July 09, 2026).
2. International Monetary Fund (2026), World Economic Outlook Update: Global Economy in Crosscurrents of War and Technology, Washington, USA, available at: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2026/update/july/english/text.pdf> (access date July 9, 2026).
3. World Bank (2026), Global Economic Prospects. June 2026, Washington, USA, DOI: <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-2315-2>
4. OECD (2026), OECD Economic Outlook. Volume 2026, Issue 1: Under Pressure, OECD Publishing, Paris, France, available at: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook-volume-2026-issue-1_2d1956f0-en.html (access date June 09, 2026).
5. Kukharyk, V.V. (2020), "Current trends in the development of international investment activities of TNCs", *Ekonomichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, no. 3(23), pp. 32-43, DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-03-32-43>.
6. Bellucci, C. and Rungi, A. (2023), "Navigating uncertainty: Multinationals' investment strategies after the pandemic shock", *Italian Economic Journal*, Vol. 9, pp. 967-996, DOI: <https://doi.org/10.1007/s40797-023-00244-4>.
7. Bussy, A. and Zheng, H. (2023), "Responses of FDI to geopolitical risks: The role of governance, information, and technology", *International Business Review*, Vol. 32, no. 4, Article 102136, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2023.102136>.
8. Zhou, X., Xiao, M., Wu, H. and You, J. (2024), "Does policy uncertainty travel across borders? Evidence from MNC subsidiary investment decisions", *Journal of Banking & Finance*, Vol. 163, Article 107195, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2024.107195>.
9. Kim, D. and Lee, S. (2026), "Multinational investment activity under policy uncertainty in host and competing countries", *Journal of International Economics*, Vol. 161, Article 104252, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jinteco.2026.104252>.
10. Nayyar, R. and Luiz, J.M. (2024), "Institutional complementarity and substitution in Indian multinational enterprises' cross-border investment decisions", *Management International Review*, Vol. 64, Issue 6, pp. 1053-1089, DOI: <https://doi.org/10.1007/s11575-024-00560-6>.
11. Pillich, S.M. (2025), "De-internationalization of cross-border investments from a de-globalization perspective: A systematic literature review and structuring of the field", *Management Review Quarterly*, Vol. 75, Issue 2, pp. 1419-1494, DOI: <https://doi.org/10.1007/s11301-024-00414-3>.
12. Teece, D.J. (2025), "The multinational enterprise, capabilities, and digitalization: Governance and growth with world disorder", *Journal of International Business Studies*, Vol. 56, Issue 1, pp. 7-22, DOI: <https://doi.org/10.1057/s41267-024-00767-7>.
13. Malik, F.S. and Terzidis, O. (2026), "Thriving in turbulence: Resilience and strategic adaptation in global business", *Review of Managerial Science*, Vol. 20, pp. 2349-2394, DOI: <https://doi.org/10.1007/s11846-025-00940-8>.
14. Pysarevskiy, M.I. and Kirienko, S.O. (2024), "Problems of the formation and implementation of investment activities of transnational corporations in the context of the digitalisation of the global economy", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue no. 64, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-32>.
15. Petkova, L., Leshchenko, M. and Sakhno, T. (2025), "Investment decisions of international corporations in the context of global challenges", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, Vol. 338, no. 1, pp. 215-220, DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-32>.
16. Hryshchyshen, S.V. (2025), "The impact of macroeconomic turbulence on the investment activity of transnational corporations", *Innovatsiina ekonomika*, no. 2, pp. 202-209, DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.2.22>.
17. Yakubovskiy, S.V. (2025), "The impact of TNC investment activities on Ukraine's export potential in the context of global digitalization and European integration", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 5(56), pp. 72-78, DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-56-10>.
18. UNCTAD (2022), World Investment Report 2022: International Tax Reforms and Sustainable Investment, United Nations, Geneva, Switzerland, available at: <https://investmentpolicy.unctad.org/publications/1263/world-investment-report-2022-international-tax-reforms-and-sustainable-investment> (access date June 09, 2026).
19. UNCTAD (2023), World Investment Report 2023: Investing in Sustainable Energy for All, United Nations, Geneva, Switzerland, available at: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023> (access date June 09, 2026).

20. UNCTAD (2024), World Investment Report 2024: Investment Facilitation and Digital Government, United Nations, Geneva, Switzerland, available at: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024> (access date June 09, 2026).

21. UNCTAD (2025), World Investment Report 2025: International Investment in the Digital Economy, United Nations, Geneva, Switzerland, available at: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2025> (access date June 09, 2026).

22. OECD (2025), OECD Supply Chain Resilience Review: Navigating Risks, OECD Publishing, Paris, France, DOI: <https://doi.org/10.1787/94e3a8ea-en>

23. Tan, J. (2024), "How widespread is FDI fragmentation?", *IMF Working Paper*, no. 2024/179, International Monetary Fund, Washington, USA, DOI: <https://doi.org/10.5089/9798400281211.001>

24. Thakur-Weigold, B. and Miroudot, S. (2024), "Promoting resilience and preparedness in supply chains", *OECD Trade Policy Papers*, no. 286, OECD Publishing, Paris, France, DOI: <https://doi.org/10.1787/be692d01-en>

Гришишен С.В., Ткач У.В.

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

Мета. Теоретико-аналітичне обґрунтування трансформації інвестиційної політики транснаціональних корпорацій під впливом глобальної економічної турбулентності та визначення її адаптивних пріоритетів з урахуванням динаміки глобальних ПІІ у 2020–2025 рр., посилення їх географічної й секторальної концентрації та зміни функціонального призначення капіталовкладень.

Методика дослідження. У дослідженні застосовано методи аналізу і синтезу для визначення змісту трансформації інвестиційної політики ТНК; статистичного та динамічного аналізу – для оцінювання глобальних прямих іноземних інвестицій у 2020–2025 рр.; порівняння і логічного узагальнення – для виявлення географічних, секторальних і проєктних зрушень; систематизації та структурно-логічного аналізу – для обґрунтування адаптивних напрямів інвестиційної політики.

Результати дослідження. Встановлено, що відновлення глобальних прямих іноземних інвестицій у 2025 р. до 1,6 трлн дол. США не означає нормалізації міжнародної інвестиційної системи, оскільки понад 80 % потоків зосереджено у двадцяти провідних країнах-реципієнтах, а 44 % вартості оголошених проєктів зі створення нових виробничих потужностей припадає на стратегічні сектори. Виявлено перехід ТНК від переважної орієнтації на мінімізацію витрат і розширення ринків до стратегічної вибірковості та контролю над критичними технологіями, ресурсами й інфраструктурою. Обґрунтовано шість адаптивних напрямів інвестиційної політики: портфельну і фінансову гнучкість, вибірккову географічну диверсифікацію, підвищення стійкості ланцюгів постачання, розвиток цифрово-аналітичної спроможності, технологічну, енергетичну й ресурсну автономність, а також інституційну вбудованість у місцеве середовище.

Наукова новизна результатів дослідження. Набула подальшого розвитку систематизація адаптивних напрямів через визначення для кожного з них об'єкта коригування, інструментів, сигналів застосування.

Практична значущість результатів дослідження. Запропонована система може використовуватися корпоративними центрами ТНК для перегляду інвестиційних портфелів, оцінювання країнових і технологічних ризиків, визначення доцільності поетапного фінансування і вибору конфігурації глобальних активів. Для органів державної влади результати дослідження створюють аналітичну основу для формування політики залучення інвестицій, здатних забезпечувати локальні виробничі зв'язки, технологічний трансфер і довгострокову стійкість.

Ключові слова: інвестиційна політика, транснаціональні корпорації, прямі іноземні інвестиції, адаптивність, стійкість ланцюгів постачання, цифрова інфраструктура, диверсифікація інвестицій.

Hryshchyshe S.V., Tkach U.V.

INVESTMENT POLICY OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS IN THE CONDITIONS OF GLOBAL ECONOMIC TURBULENCE

Purpose. The aim of the study is to provide a theoretical and analytical substantiation of the transformation of transnational corporations' investment policy under the influence of global economic turbulence and to identify its adaptive priorities, taking into account global FDI (foreign direct investments) dynamics in 2020–2025, the growing geographical and sectoral concentration of investment flows, and changes in the functional role of capital investments.

Methodology of research. The study employs analysis and synthesis to determine the substance of the transformation of TNCs' investment policy; statistical and dynamic analysis to assess global foreign direct investment flows over the period 2020–2025; comparison and logical generalisation to identify geographical, sectoral, and project-level shifts; and systematisation and structural-logical analysis to substantiate the adaptive directions of investment policy.

Finding. It has been established that the recovery of global foreign direct investment to USD 1.6 trillion in 2025 does not indicate the normalisation of the international investment system, since more than 80% of global flows were concentrated in the twenty leading recipient countries, while strategic sectors accounted for 44% of the value of announced greenfield projects. The study reveals a shift in TNCs' investment priorities from a predominant focus on cost minimisation and market expansion towards strategic selectivity and control over critical technologies, resources, and infrastructure. Six adaptive directions of investment policy have been substantiated: portfolio and financial flexibility; selective geographical diversification; enhanced supply-chain resilience; the development of digital and analytical capabilities; technological, energy, and resource autonomy; and institutional and local embeddedness in the local environment.

Originality. The systematisation of adaptive investment-policy directions has been further developed by identifying, for each direction, the object of adjustment, the relevant instruments and activation signals.

Practical value. The proposed system can be used by TNC corporate headquarters to review investment portfolios, assess country-specific and technological risks, determine the feasibility of phased financing, and select appropriate configurations of global assets. For public authorities, the findings provide an analytical basis for designing investment-attraction policies aimed at fostering local production linkages, technology transfer, and long-term resilience.

Key words: investment policy, transnational corporations, foreign direct investment, adaptability, supply-chain resilience, digital infrastructure, investment diversification.

Дата надходження рукопису: 22.07.2026

Дата прийняття рукопису до друку: 23.08.2026

Дата публікації: 28.08.2026